

Schaatsen en inlineskaten in Nederland

(ONDERZOEK MULIER INSTITUUT EN KNSB 2020)

Doel onderzoek

Het Mulier Instituut heeft in opdracht van de KNSB een onderzoek verricht om inzicht te krijgen in schaatsen en inlineskaten in Nederland. Deze samenvatting bevat de meest relevante bevindingen. Het onderzoeksrapport biedt verdere verdieping en bronverwijzing.

Beantwoording onderzoeksvragen

Het onderzoek is gebaseerd op bestaande cijfers en op cijfers die speciaal voor dit onderzoek verzameld zijn (met vermelding KNSB 2020). De onderzoeksvragen 1, 2 en 4 betreffen bestaand cijfermateriaal. Voor de onderzoeksvragen 3 en 5 is aanvullend onderzoek gedaan bij de doelgroep Nederlanders van 16 jaar en ouder die (in de afgelopen vijf jaar) ervaringen hebben gehad met schaatsen en/of inlineskaten, en/of die sporten (in de afgelopen vijf jaar) via de media of evenementen hebben gevolgd. Voor dit onderzoek zijn 6.297 volledig ingevulde enquêtes verwerkt van personen van 16 jaar en ouder.

1. Hoeveel georganiseerde en ongeorganiseerde beoefenaren zijn er in Nederland, hoe ziet de ontwikkeling er in de afgelopen jaren uit en hoe verhoudt dit zich tot de beoefenaren van andere sporten?

Ongeveer 1,5 procent van de Nederlanders (12 jaar en ouder) doet wekelijks aan schaatsen. Dit zijn 214.000 personen. Het aandeel dat minstens eens per jaar aan schaatsen doet, bedraagt gemiddeld 4 procent, oftewel circa 542.000 personen (16 jaar en ouder). In vergelijking met de gemiddelde Nederlandse sporter is de schaatser iets vaker een man en relatief jong. Van de schaatsers doet 21 procent ook minimaal één keer per jaar aan skeelers/skaten. Voor 18 procent van de schaatsers is schaatsen de meest beoefende sport. Verder blijkt dat 5 procent van de Nederlandse sporters minstens eens per jaar de schaatsen onderbindt.

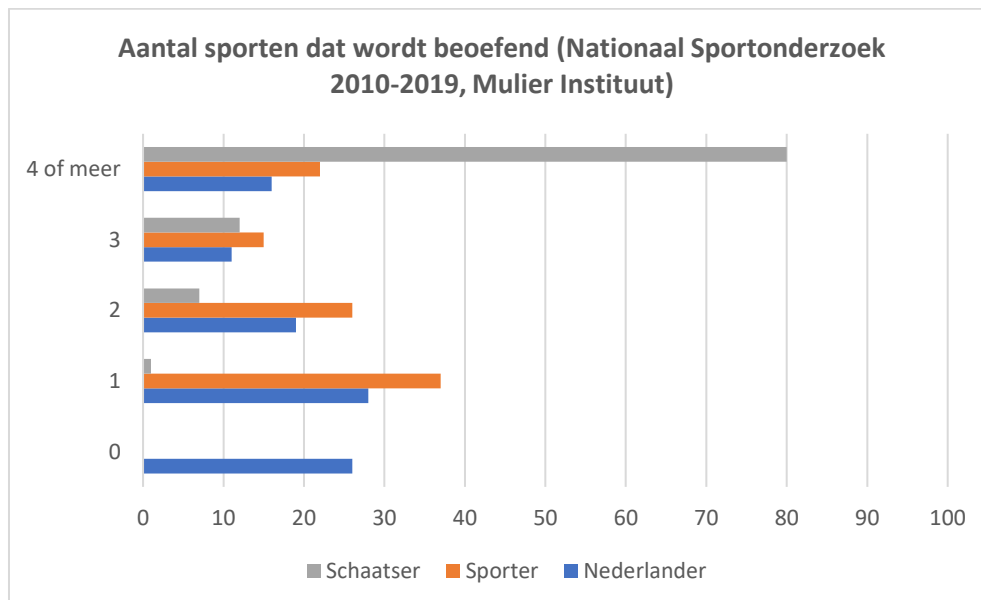
Nog geen 1 procent van de Nederlanders (12 jaar en ouder) deed de afgelopen jaren wekelijks aan skeelers/skaten (circa 71.000 personen). 2 tot 3 procent deed dat minstens eens per jaar (ongeveer 406.500 personen van 16 jaar en ouder). Ten opzichte van de gemiddelde Nederlandse sporter is de skeeleraar/skater vaker een vrouw en relatief jong. 30 procent van de skeelers/skaters doet minstens eens per jaar aan schaatsen.

Het totaal aantal lidmaatschappen van sportbonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF is tussen 2013 en 2018 met vier procent gedaald. De afgelopen vijf jaar is het aantal lidmaatschappen van de KNSB redelijk stabiel. Volgens de KNSB schommelt dit tussen 35.000 en 37.500 actieve schaatsers. Enerzijds zijn er bonden die (via verenigingen) net als de KNSB ook individuele sporters bedienen, maar wel een stijging van lidmaatschappen weten te realiseren, zoals de NTFU en de KNZB. Anderzijds zijn er bonden die een krimp van lidmaatschappen noteren, waaronder de KNLTB en de Atletiekunie.

2. Wat zijn de persoonlijke kenmerken en gedragskenmerken van beoefenaren en hoe verhoudt dit zich tot de beoefenaren van andere sporten?

De sekseverdeling van schaatsers (deelname minstens eens per jaar) kent een lichte oververtegenwoordiging van mannen. Bijna zes op de tien schaatsers zijn jonger dan 35 jaar en de helft is lid van een sportvereniging. De middelbaar opgeleiden zijn oververtegenwoordigd onder schaatsers en acht op de tien schaatsers beoefenen vier of meer sporten.

In vergelijking met alle sporters in Nederland is de schaatser jonger en vaker lid van een sportvereniging. In vergelijking met het totaal van de Nederlandse sporters is de schaatser relatief jong. Ook wordt schaatsen relatief vaak gecombineerd met andere takken van sport, waaronder hardlopen, skeeleren, skiën/langlaufen/snowboarden en wielrennen.

Met circa twee derde vrouwelijke beoefenaren is skeeleren/skaten meer gefeminiseerd dan schaatsen. Ruim zeven op de tien beoefenaren zijn jonger dan 35 jaar en bijna de helft is lid van een sportvereniging. De middelbaar opgeleiden zijn onder skeeleraars/inlineskaters enigszins oververtegenwoordigd en zeven op de tien skeeleraars/skaters beoefenen vier of meer sporten. In vergelijking met alle sporters is de skeeleraar/inlineskater beduidend jonger. Ook wordt de sport relatief vaak gecombineerd met andere takken van sport.

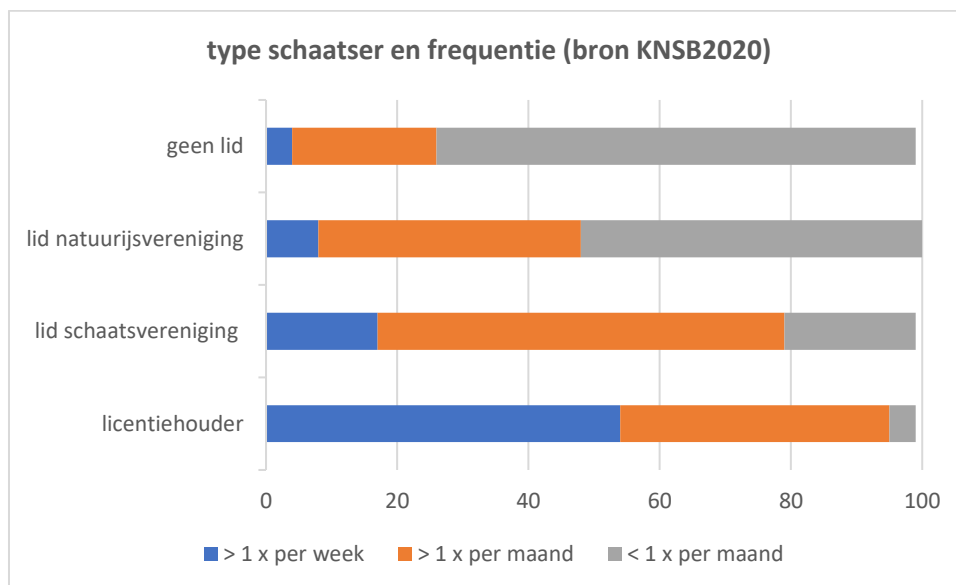
Ruim een derde van de wekelijkse schaatsers doet dat in het verband van een schaatsvereniging (en/of natuurijsvereniging). Dit aandeel is in vergelijking met tennis laag, maar in vergelijking met wielrennen, zwemmen en vooral hardlopen hoog. 28 procent van de schaatsers heeft een abonnement bij een commerciële aanbieder. Vergeleken met andere individuele sporten, waaronder hardlopen en wielrennen, is dit aandeel hoog: schaatsers worden voor een belangrijk deel bediend door commerciële aanbieders. Vier op de tien schaatsers zijn noch lid van een club, noch abonnementshouder bij een commerciële aanbieder. Dat aandeel is in vergelijking met tennis hoog en in vergelijking met vooral hardlopen laag.

3. Wat zijn motieven, behoeften en drempels die beoefenaren ervaren bij het (frequenter) beoefenen van hun sport?

DEELNAME SCHAATSEN

“Voor mij is de ideale wereld een besneeuwd landschap met een bevroren meer en sloten waar een aantal mensen aan het schaatsen zijn. Met prachtig zwart ijs en waar ik met enthousiasme mijn schaatsen onderbind.”¹

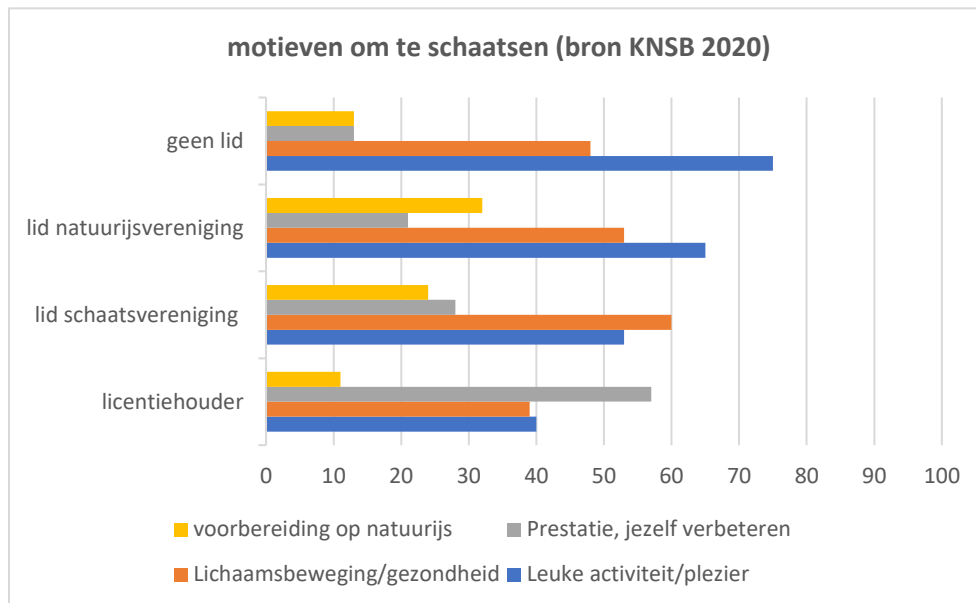
Bij de respondenten (KNSB 2020, n=5.459, schaatsers 16 jaar en ouder) is een duidelijke relatie te zien tussen de organisatievorm waarmee ze aan de schaatssport deelnemen en de frequentie waarin de sport wordt beoefend. Verenigingsleden en wedstrijdschaatsers in het bijzonder schaatsen gemiddeld genomen vaker.

De belangrijkste motieven van schaatsers om hun sport te beoefenen zijn dat zij het leuk vinden om te doen, het een vorm van lichaamsbeweging is die bijdraagt aan de gezondheid en die zorgt voor de gezelligheid en sociale contacten. In vergelijking met de motieven van Nederlanders om te sporten en te bewegen valt het op dat schaatsers relatief vaak plezier en gezelligheid als drijfveer benoemen.

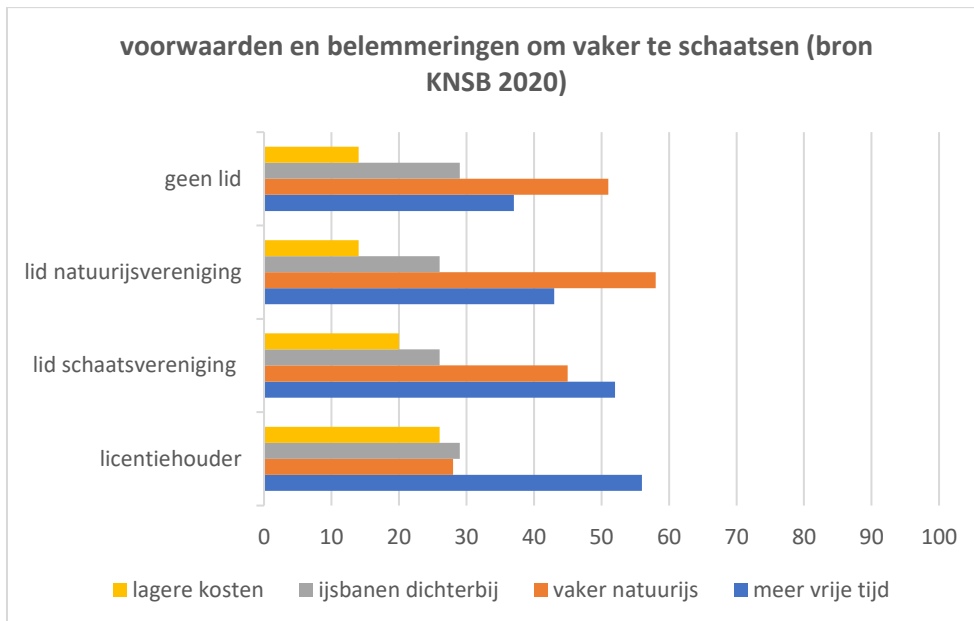
¹ Bij zes respondenten is een interview afgenomen met een aantal verdiepende vragen. De citaten zijn afkomstig uit deze interviews.

“Ondanks je leeftijd kan je nog heel lang mee met schaatsen. Ik ben 64 en ik kan nog met heel veel jongeren makkelijk mee met het schaatsen. De leeftijd is niet een belemmering om op een bepaald niveau te kunnen presteren.”

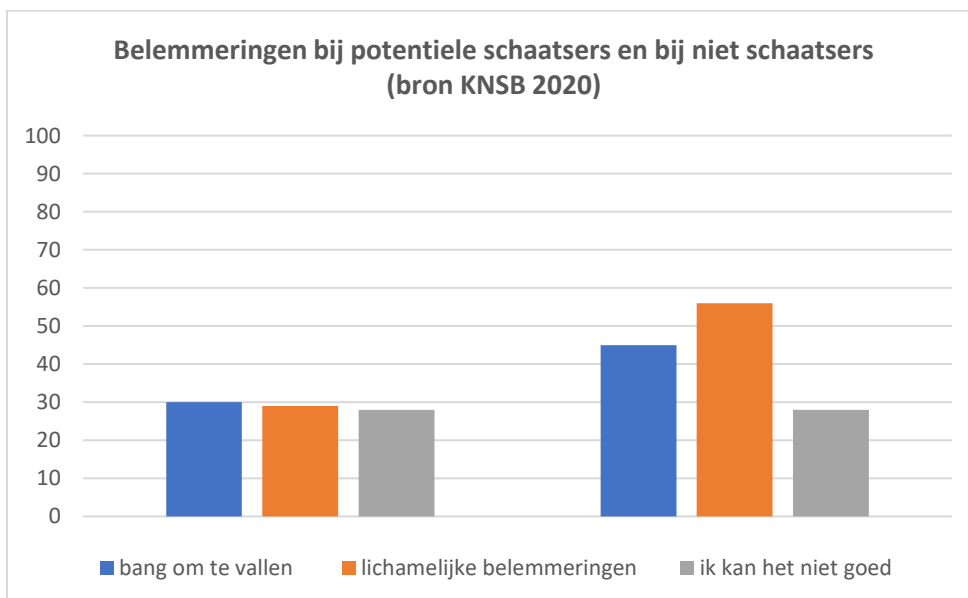

De voornaamste drempels van schaatsers om (vaker) te schaatsen zijn een tijds-klem (druk met werk, studie, gezin), het veelal ontbreken van natuurijs in Nederland en het ontbreken van schaatsvoorzieningen in de buurt. De ervaren tijds-klem is ook de belangrijkste belemmering van Nederlanders om te sporten en te bewegen, daarin onderscheiden schaatsers zich niet. Het veel genoemde gebrek aan natuurijs en afwezigheid van ijsbanen in de buurt bij de groepen die minder frequent schaatsen laten zien dat bij schaatsen beschikbaarheid van ijs een cruciale factor is.

“Juist voor mij is dat een uitlaatklep. Ik schaats alle zorgen en problemen van mij af. Ik ben lekker bezig en dat maakt het belangrijk voor mij. En dat geeft mij een stukje voldoening.”

Drempels die potentiële schaatsers en niet-schaatsers ervaren zijn hoofdzakelijk de angst om te vallen, lichamelijke belemmeringen en het feit dat men het niet (goed) kan.

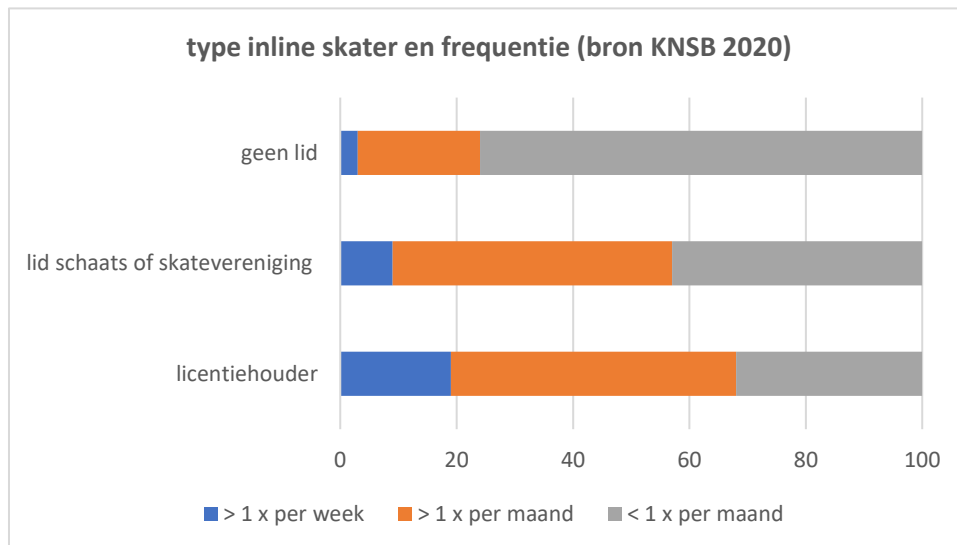

Aan de respondenten is gevraagd welke drie woorden zij associëren met schaatsen. De 20 meest genoemde woorden zijn gevisualiseerd in *word clouds*. Hoe groter het woord is afgebeeld, hoe vaker het woord is benoemd. De drie meest genoemde woorden bij schaatsen zijn ijs, techniek en Thialf (n=6.445, KNSB 2020).

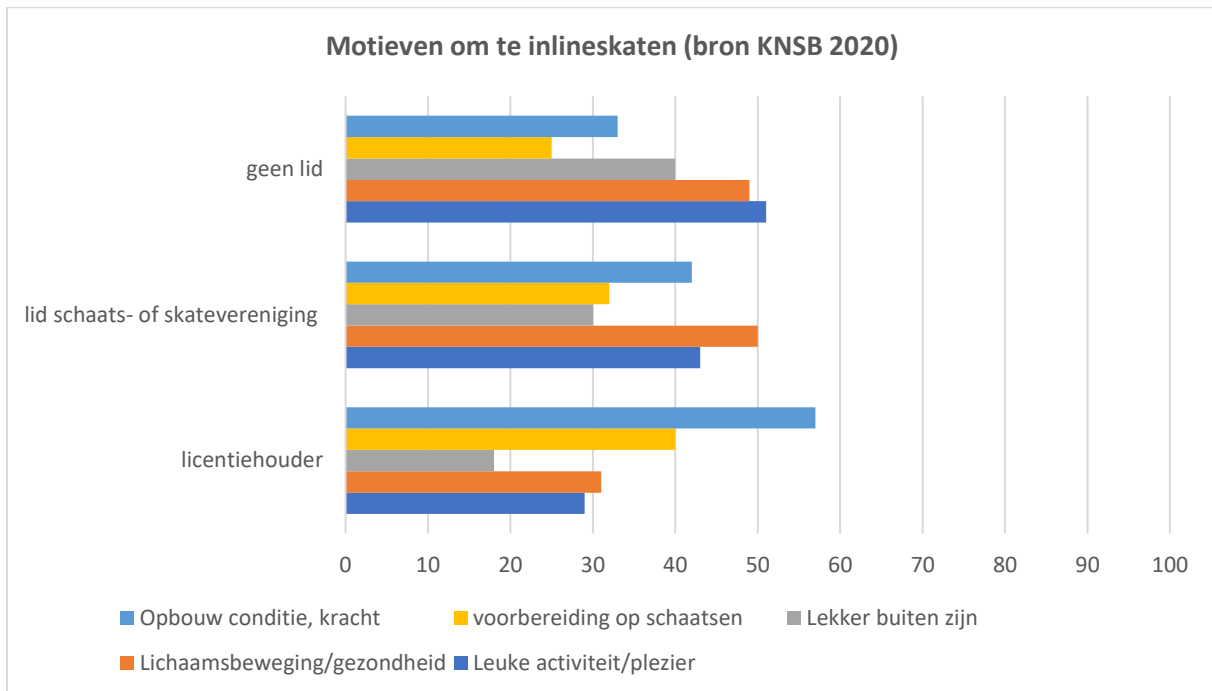
DEELNAME INLINESKATEN

Bij de respondenten (KNSB 2020, n=3.009, inline skaters 16 jaar en ouder) is een relatie te zien tussen de organisatievorm waarmee ze aan de inlineskatesport deelnemen en de frequentie waarin de sport wordt beoefend. Verenigingsleden en wedstrijdskaters in het bijzonder skaten gemiddeld genomen vaker.

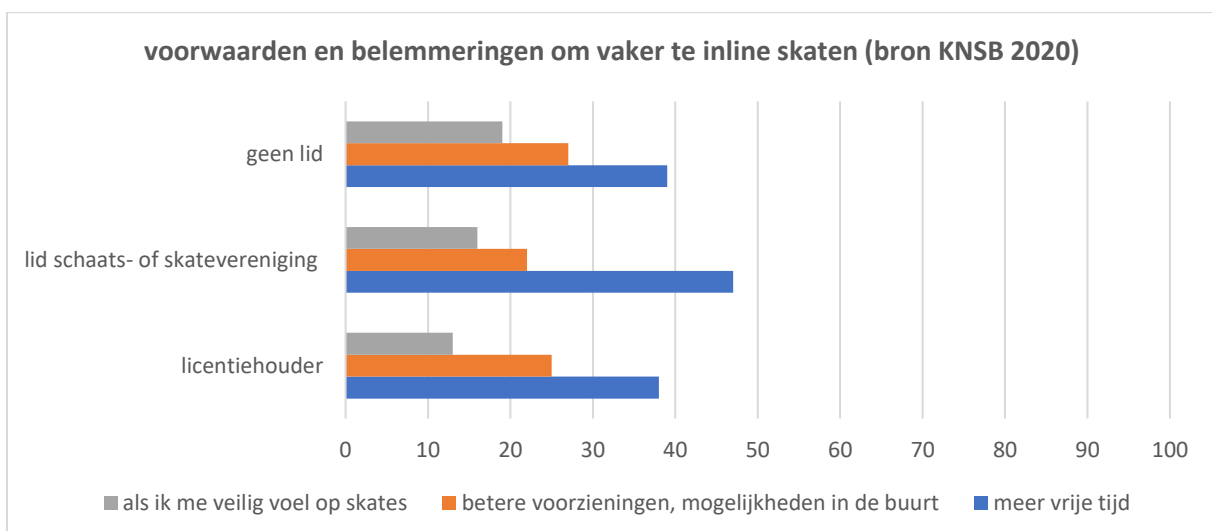

De motieven van skeeleraars/skaters om aan hun sport te doen, zijn respectievelijk de bijdrage aan de gezondheid, het feit dat het als een plezierige activiteit wordt ervaren en dat skeelers/inlineskaters bijdraagt aan de opbouw van conditie, kracht en lenigheid. Skeelers/inlineskaters onderscheiden zich qua motief dus met name van schaatsers vanwege de laatstgenoemde drijfveer. Net als bij schaatsen geldt dat het opvalt dat skeelers/skaters relatief vaak plezier en gezelligheid als motief hebben. In het bijzonder voor verenigingsleden en wedstrijdskaters is voorbereiding voor het schaatsen ook een belangrijk motief.

“Omdat ik schaatsen mooi vond ben ik al heel lang geleden begonnen met skeelers. Ik denk dat ik hier in het dorp één van de eersten was die skeelers kocht. Dat waren nog vijf wielrijes die pas geïmporteerd waren uit Amerika volgens mij. Dan praat ik over begin jaren '90. Ik vond het mooi omdat ik dan hetzelfde kon doen wat ik op het ijs kon doen.”

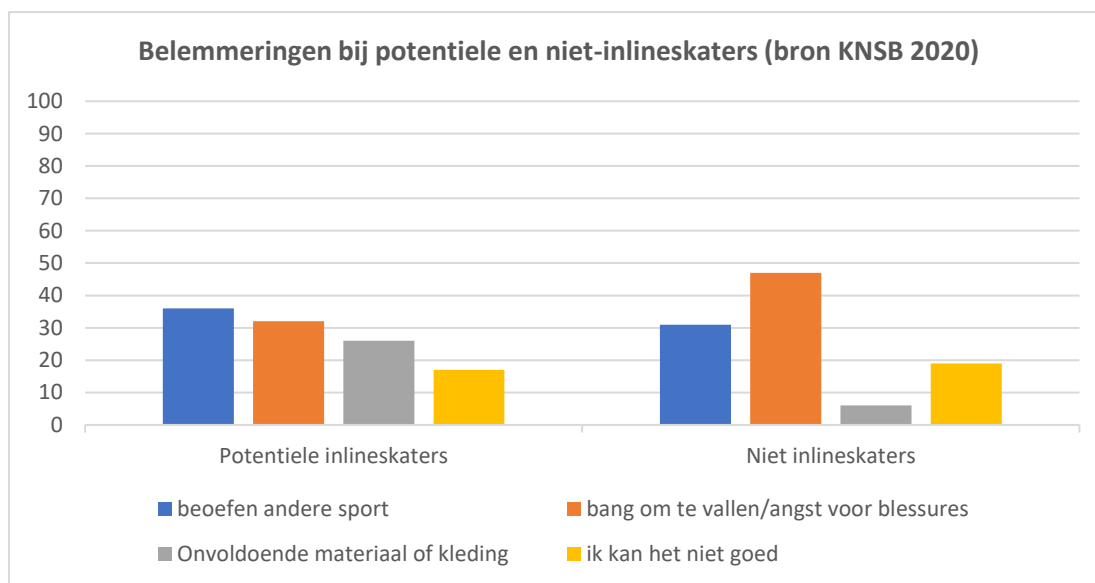

De belangrijkste drempels van skeeleraars/skaters om (vaker) te skeeleren/inlineskaten zijn een tijds-klem, het ontbreken van voorzieningen in de buurt en een gevoel van onveiligheid. Zoals hiervóór ook geschetst, is de ervaring dat er te weinig tijd is ook de belangrijkste barrière voor Nederlanders om te sporten en te bewegen.

Drempels die potentiële en niet-skeelers/skaters benoemen zijn de angst om te vallen en dat men er geen tijd voor wil maken omdat men al een andere sport beoefent en andere hobby's heeft.

Potentiële skeelers/skaters geven bovendien aan dat men over onvoldoende materiaal en kleding beschikt.

Aan de respondenten is gevraagd welke drie woorden zij associëren met inline skaten. Hoe groter het woord is afgebeeld, hoe vaker het woord is benoemd. De drie meest genoemde woorden bij skeelers/inlineskaten zijn buiten, zomer en asfalt. In de beeldvorming wordt de sport niet gezien als vrij van gevaar (n=6.445, KNSB 2020).

4. Wat zijn de persoonlijke kenmerken en gedragskenmerken van volgers van schaatsen en inlineskaten?

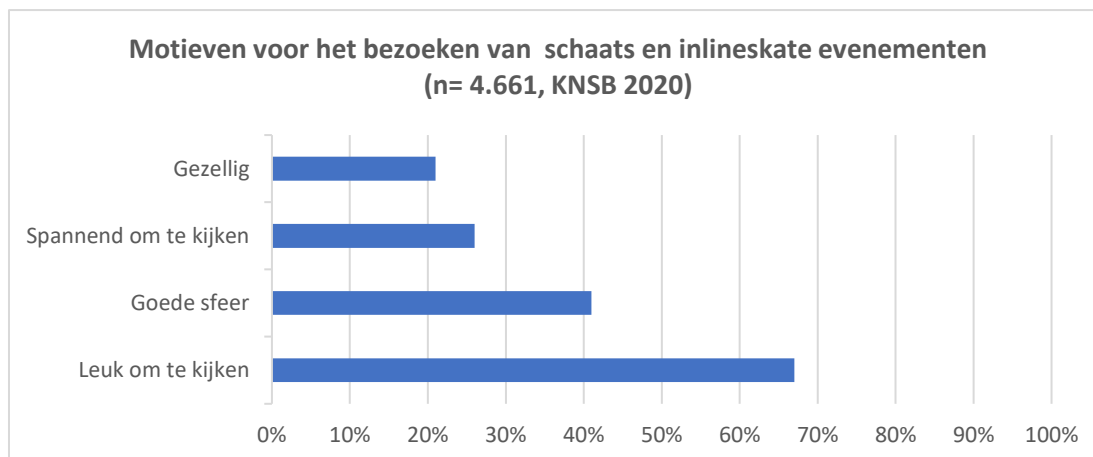
De bezoeker van schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen is in bijna zes op de tien gevallen een man en bijna vier op de tien 35 tot 54 jaar oud. Met een aandeel van bijna zes op de tien, zijn hoger opgeleiden dominant. In vergelijking met bezoekers van internationale topsportevenementen in Nederland – de start van de Tour de France in Utrecht in 2015 en de Europese Kampioenschappen atletiek in Amsterdam in 2016 – valt met name op dat bezoekers van schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen relatief oud zijn.

5. Wat zijn motieven, behoeften en drempels die volgers ervaren bij het (frequenter) volgen van de sporten?

BEZOEKERS VAN EVENEMENTEN

Bezoekers van schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen gaan vooral op de evenementen af omdat het leuk is om naar te kijken. Ook de goede sfeer en de wedstrijdspanning zijn veelgenoemde motieven. Voor potentiële bezoekers zijn schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen aantrekkelijk vanwege de verwachte sfeer en gezelligheid. Het wordt bovendien beschouwd als een uitje voor het hele gezin of voor met vrienden.

“Het leuke van schaatsen is dat iedereen enthousiast is over alle prestaties. Als ik naar een voetbalwedstrijd ga (ik ga niet vaak meer) dan wordt de tegenstander uitgejouwd. Bij schaatsen is men ook enthousiast als de tegenstander een hele goede prestatie neerlegt. Dat maakt het ook zoveel mooier, de sport.”²

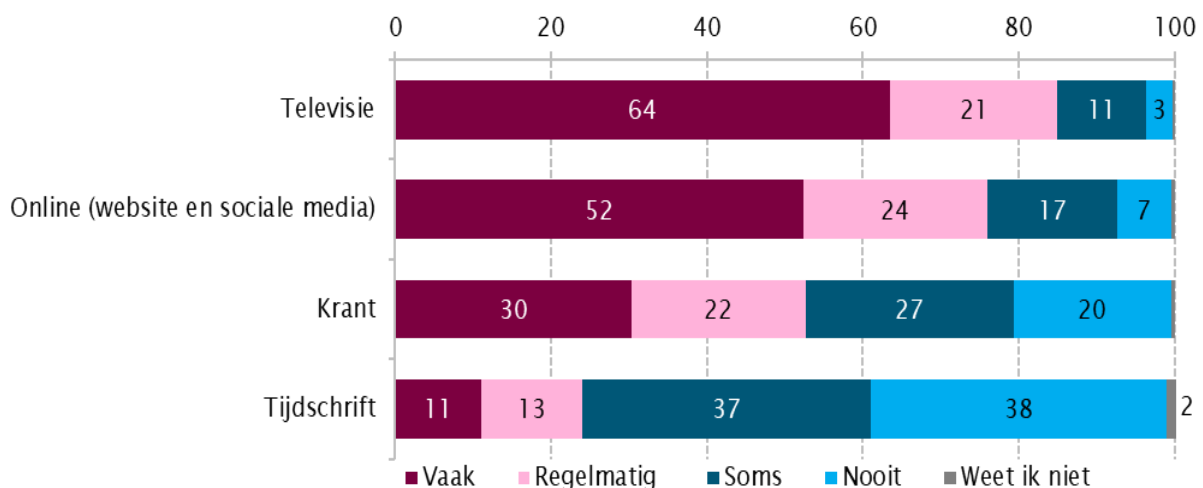

De bezoekers zouden vooral vaker naar schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen gaan als de reisafstand kleiner zou zijn (50%). Ook lagere toegangsprijzen zou het aantal bezoeken door deze doelgroep vergroten (29%). Potentiële bezoekers (n=1285) halen ook de problematische reisafstand aan (30%), naast het feit dat zij het volgen niet eenvoudig vinden te combineren met werk en het gezin (22%). Niet-bezoekers (n=328) geven aan de tijd voor het volgen van schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen liever te besteden aan zelf sporten (18%). Ook geeft een deel van de niet-bezoekers aan dat ze andere sporten interessanter zijn om naar te kijken (15%).

² Bij zes respondenten is een interview afgenomen met een aantal verdiepende vragen. De citaten zijn afkomstig uit deze interviews.

VOLGERS VIA DE MEDIA

Bijna alle respondenten (98%) hebben de afgelopen 5 jaar schaats- en inlineskate evenementen in de media gevolgd (n= 6.297, KNSB 2020). De volger van schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen in de media doet dat nog hoofdzakelijk via de televisie. Wel is te verwachten dat voor veel Nederlanders het internet de televisie binnen enkele jaren voorbij gaat streven als favoriet medium om sportevenementen te volgen. Bij jongeren is dit al het geval.

Het door media-volgers meest genoemde motief om schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen te volgen, is dat men op de hoogte wil blijven van wat er binnen de sport gebeurt (73%). Nederlandse deelnemers zorgen voor verhoogde interesse onder volgers (50%).

Schaats- en skeeler/inlineskate-evenementen zouden met name meer bekijks via de media trekken als er Nederlands eremetaal verwacht wordt (36%). Ook zou de animo voor het volgen van deze evenementen in de media vergroot worden als het duidelijker zou zijn wanneer deze plaatsvinden en via welke media de wedstrijden gevolgd kunnen worden (30%).

“Ik vind de skeelersport minder interessant om naar te kijken dan de schaatssport. Dat komt misschien ook omdat als er een livestream wordt uitgezonden het anders is dan bij schaatsen. Bij schaatsen heb je als kijker best veel informatie in beeld zoals rondetijden, snelheid, tussenstanden. In de skeelerwereld wordt daar geen gebruik van gemaakt. Dat zou een toevoeging kunnen zijn om het interessanter te maken voor het publiek.”